

Проф. др Зорица Никитовић
Филолошки факултет Универзитета у Бањој Луци
Катедра за србистику

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У НИШУ

РЕЦЕНЗИЈА РУКОПИСА

Александар Новаковић *Увод у методiku наставе српског као страног језика*

Убрзан развој методике наставе српског језика као страног почиње крајем осамдесетих година прошлог вијека, када се на факултетима оснивају центри за учење српског као страног, организују округли столови и савјетовања, објављују зборници, интензивно прикупљају наставна искуства стечена у тим центрима. Ово је био и мотив аутору књиге да једном публикацијом резимира досадашња достигнућа у овој области. Књига Александра Новаковића, која у пдф верзији има 129 страница, у свом првом поглављу, тј. првој лекцији, „Историјски развитак методике наставе српског као страног језика“ (13–24) говори управо о том развојном путу методике наставе српског језика као страног. Бројност аутора који се баве овом облашћу, број библиографских јединица објављених у различитим периодима, нарочито „импресивна бројка“ од 244 референце у периоду 1991-2018. године, показатељ су постигнућа у овој научној области. Циљеви, значај и задаци, функционалност препоручених метода, наставни поступци, приступи, облици рада, наставна средства, на основу постојеће литературе дефинисани су у лекцији „Појам, предмет и задаци методике наставе српског као страног језика“ (25–30). Методiku наставе српског као страног језика аутор дефинише као „научну дисциплину у оквиру примијењене лингвистике која се бави проучавањем теоријских и практичних питања организације и извођења наставе српског као страног са тежњом да пружи одговор на питање *Како успешно подучавати српски као страни?*“ (26).

Објашњење разлике између наставе српског као страног од наставе српског као матерњег језика у лекцији „Важна организациона питања наставе српског као страног језика“ (31–42), полазиште је за презентовање једанаест принципа и метода које се практикују у настави свјетских језика као страних. Обрађена су незаобилазна питања која се тичу организације курса, броја часова и њиховог трајања, блок часови, реализација наставе, тестирање полазника и формирање група, типови наставе, традиционална и виртуелна учионица, електронске интерактивне платформе, матерњи језик ученика, број ученика у групи и др.

Општи осврт на развој праксе учења српског као страног у лекцији „Градиво у настави српског као страног језика“ (43–54) сматрамо нарочито информативним јер даје одговор на питање каква је била наставна пракса прије примјене *Заједничког европског референтног оквира за живе језике* (2001) од стране Савјета Европе, и пружа увид у процес прилагођавања наставних садржаја и компетенција полазника наведеним „препорукама“. Из овог документа, својеврсног идеолошког манифеста западноевропске мисли по питању наставе језика, проистекли су и „стандардизовани сертификати заједнички за земље Европе и шире“. Заправо, може се закључити да наглашени развој методичке терминологије (нпр. „глобална компетенција“ итд.) и својеврсна аутономизација области методике наставе српског језика проистичу из примјене овог документа.

Наслови сљедећих седам поглавља књиге сами по себи илуструју предмет ауторовог разматрања и кључне чиниоце наставе српског језика: „Ученик српског као страног језика“ (56–60); „Мотивација ученика у настави српског као страног језика“ (61–70); „Наставник српског као страног језика“ (71–76); „Уџбеници, радне свеске и приручници у настави српског као страног језика“ (78–90); „Тестови у настави српског као страног језика“ (91–98); „Анализа грешака у настави српског као страног језика“ (99–112). Свака од ових лекција и будућих наставних јединица на темељу добро проучене стране литературе, њене рецепције у србистици, те радова еминентних домаћих аутора који су дали свој допринос системском конституисању методике наставе српског језика као страног, даје смјернице за наставу како оне теоријско-методолошког карактера, тако и практичне путоказе и трасе. Посљедња лекција у књизи „Примена специјализованог рачунарског софтвера за креирање интерактивног наставног материјала“ (113–123) показује на који начин се могу, у епоси савремене школе заправо морају, искористити технолошка достигнућа како би динамика наставних метода била прилагођена перцепцији савременог ученика, самим тим и усвајање градива постало успјешније.

Осим једанаест наречених поглавља, књигу отвара „Увод“ у коме аутор образлаже мотивацију за настанак овог уџбеника, намијењеног првенствено студентима србистике за стицање ширих знања о овој области, а који има за циљ да да одговоре на питања: 1) *Када се почиње развијати настава српског као страног језика?*, 2) *На који начин најједноставније можемо де-финисати методiku наставе српског као страног језика?*, 3) *Како најефикасније организовати наставу за странце?*, 4) *Који су њени основни чиниоци?*, 5) *Шта предавати странцима који желе да науче српски језик?*, 6) *Које наставне материјале користити?* и 7) *Које су специфичности наставе српског као страног језика?* (9–10). Сваку лекцију прати низ од пет питања тј. задатака за провјеру стечених знања, као и домаћи задатак који подразумева примјену научене лекције. Рукопис такође садржи: регистар аутора и индекс појмова (123–129).

Није сувишно и овом приликом напоменути да ма колико данас на снази био мит дидактике, преко сваке мјере осамостаљен и као такав присутан на свим нивоима

школовања, не треба губити из вида чињеницу да посао наставника и даље почива на старој истини која каже да нешто уистину знати истовремено значи умјети то знање и пренијети. Одлика истинског знања јесте да се у процесу обликовања оно нужно и методички самоосвјешћује. Књига Александра Новаковића презентује који се то све скуп вјештина и практичних организационих способности данас захтијева од наставника за успјешно извођење наставе српског језика као страног. Јер сви елементи наставе, у нашем времену термилошки заиста преразгранати, само су спољни елементи, проточници истинског стручног знања које је најзначајнији ресурс сваког наставника. Другачије речено, ова књига утврђује у мисли да, у времену разбијене пажње ученика, једног нема без другог – нити ће истинско знање данас лако пронаћи пут до ученика без примијењених наставних вјештина које захтијева савремена настава, нити сви беспријекорно припремљени наставни материјали и елементи наставе могу довести ученика да најбољих постигнућа без прегалничког рада стручног и посвећеног наставника.

На основу чињеница: 1) да је ово прва систематично урађена дескрипција свих релевантних наставних чинилаца у настави српског језика као страног, 2) да је опис урађен у теоријско-методолошким оквирима савремених свјетских приступа учењу једног језика као страног и домаће литературе, 3) да је елаборацијом досадашњих истраживања начињен помак у проучавању наставе српског језика као страног, књига *Увод у методiku наставе српског као страног језика* др Александра Новаковића представља путоказ теоријских и практичних рјешења организације и извођења наставе српског као страног и предлажем да се прихвати за објављивање.

У Бањој Луци, 6.9.2022.

Проф. др Зорица Никитовић